

EMİR SULTAN
(1368-69?/1429?)

050735

PROF. DR.
OZAN YILMAZ*

01 Haziran 2022

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

* Sakarya Üniversitesi, oylmaz@sakarya.edu.tr

Türk mutasavvıf ve veli. Osmanlı hükümdarlarından Yıldırım Bayezid'in damadıdır. Doğduğu yer olan Buhara'ya nispetle Emr Buhârî ismiyle de tanınır. Tam künyesi es-Seyyid Şeyh Şemseddin Muhammed bin Ali el-Hüseynî el-Buhârî'dir.

Hayatı

Aslen Buharalı bir aileye mensuptur. Doğum yeri, Özbekistan sınırları içinde yer alan Buhara'dır. Asıl adı Şemseddin Muhammed'dir. Babası Seyyid Ali, Buhara'nın tanınmış mutasavvıfları arasındadır. Seyyid olduğu için "Emr", çömlekçilik yaptığı için "Külâl" lakaplarıyla tanınır ve "Emr Külâl" diye anılırdı (Baysun 1949: 78).

Kaynaklar, Emir Sultan'ın ilk gençlik yıllarına dair ayrıntılı bilgi vermez. Hakkındaki bilgiler bizzat kendi ağzından kayda geçirilmiş mekakıpnamelerden elde edilmektedir. On İki İmam arasında yer alan İmam Musa el-Kâzım yoluyla Hz. Hüseyin soyundan geldiği rivayet edilir (Algül-Azamat 1995: 146). İlk eğitimini babasından aldığı tahmin edilmektedir. İyi bir öğrenim gördüğü, dinine bağlı biri olduğu, Buhara'nın manevi atmosferinde yetişen bir mutasavvıf olduğu yönünde ittifak vardır.

Genç yaşta babasını kaybeden Emir Sultan, Buhara'da bir süre daha baba mesleği olan çömlekçiliği devam ettirdi. Daha sonra hacca gitme sevdası galip gelince Seyyid Usûl, Seyyid Nâsır, Seyyid Nimetullâh, Ali Dede, Baba Zâkir gibi kendi dönemindeki mutasavvıflarla Mekke'ye doğru yola çıktı. Hac vazifesini eda etmesinin ardından birkaç yıl Medine'de kaldı, daha sonra Bağdat'a geçerek sofra bezi (nat) dikicisi olduğu için "Nattâ" lakabıyla anılan Seyyid Muhammed en-Nattâ'ya konuk oldu. Bir süre sonra da onunla Anadolu'ya geçti. Uzun bir yolculuktan sonra Bursa'ya gelip oraya yerleşti (Baysun 1949: 80). Bursa'ya geldiği tarih tam olarak belli değilse de Yıldırım Bayezid zamanında geldiği kesindir. Kaynaklar, Bayezid'in Eflak seferi sırasında geldiğini kaydeder ki bu da 1394 tarihinden öncesine denk gelir (Baysun 1949: 81-82).

Emir Sultan'ın Bursa'da ilk yerleştiği yere dair ihtilafli bilgiler vardır. Bazı kaynaklar Pınarbaşı semtini öne çıkarırken bazı kaynaklar ise Gök-dere civarındaki yanında üç servî bulunan dar ve تنها bir mağaraya yerleştiğini bildirir. Bursa'da şöhreti gitgide yayılan Emir Sultan, bir süre sonra şehrin manevî şahsiyetlerinden biri hâline geldi. Halk arasında

130-151

Cumhuriyetin 100. Yılında 100 Türk Büyüğü : Din ve Tasavvuf,
haz. Vahit Türk, c. III, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2022.
İSAM DN. 294750.

to be "master in the manifest as well as in the unseen world" (*zâhirde ve bâtında ânun hükmi revândur*).²⁷

Apart from being the sultans' *türbedâr*, Şevkî was also an extensive reader of extraordinary stories about saints and sultans. One saint whose stories were of interest to him was Ebû İshâk İbrâhim b. Şehriyâr el-Kâzerûnî, known as the sheikh of the ghazis (*şeyh-i gaziyan*). Şevkî Çelebi's last great task was to present a summary of Firdevsî-i Rûmî's *Süleymannâme* to Süleyman the Magnificent, but his death at an old age prevented him from fulfilling that ambition.²⁸

1 Hagiography of Emîr Sultan (*Menâkıb-ı Emîr Sultan*)

Şevkî explained that his main reason for writing a hagiography of Emîr Sultan was to prepare himself for the afterworld. He claimed to have undertaken the task at the suggestion of one of his friends, but failed to provide the name of that friend.²⁹

The sources tell us that Emîr Sultan was born in Bukhara and, after a pilgrimage to Mecca, had come to Bursa with a number of disciples. His original name had been Şemseddin Muhammed b. Ali el-Huseynî.³⁰ According to the sixteenth-century Ottoman historian Gelibolulu Mustafa Âli, Emîr was not only a saint endowed with "limitless miracles" (*kerâmât-ı bâ-ğâyât ile mevşûf olan 'azîzdîr*),³¹ but also a man of great learning and enthusiasm. He had also studied Sadreddin Konevî's *Miftâhu'l-ğayb* ("Key to the Invisible World") – the classification of the sciences – under the guidance of Molla Fenârî.³²

As Şevkî explained, there are numerous different versions of Emîr Sultan's *menâkıb*, from which he selected eighteen.³³ In his work, Şevkî omitted stories

27 Halil İnalçık, "State, Sovereignty and Law during the Reign of Süleyman", in *Süleyman the Second and His Time*, edited by Halil İnalçık and Cemal Kafadar (Istanbul: Isis Press, 1993), 71.

28 "Firdevsî'nün üç yüz altmış mücellid *Süleymân nâme*'sin telhîse başın aşğa egüp niçe yıl ta'zîf-i evkât itmiş idi. Ol müsvedde beyâza çıkmadın dest-i ecel bunun ismin hayât defterinden terâş itdi, dîvân-hâne-i mahşerde kıssa-i a'mâlin okumağa gitdi". Âşık Çelebi, *Meşârî*, 1450. For an analysis of the Ottoman literature about the life of the Prophet Solomon, see Hüseyin Akkaya, *The Prophet Solomon in Ottoman Turkish Literature and the Süleymânîye of Şemseddin Sivasî, Textual Analysis, Critical Edition and Facsimile [Part I: Textual Analysis]*, (Cambridge, MA: Harvard University, 1997), 29–49.

29 Baba, "Menâkıb-ı Emîr Sultan", 8.

30 Mustafa Âli, *Kühül'l-Ahbâr: Dördüncü Rükûn: Osmanlı tarihi: Tıpkıbasım*, vol. 1 (Ankara: TTK, 2009), 43–4.

31 Âli, *Kühül'l-Ahbâr*, 44.

32 Âli, *Kühül'l-Ahbâr*, 44.

33 Baba, "Menâkıb-ı Emîr Sultan", 18.

about Bayezid I's wine drinking and about Emîr Sultan's criticism of the sultan. It thus seems that he respected the *velî* status of Ottoman sultans and saw it as a great honour to serve the sultans, whom he regarded as friends of God. In Şevkî's world, there was little difference between being *türbedar* of the Ottoman sultans and recording the deeds of Muslim saints.

Linda T. Darling saw Bayezid I's defeat by Timur at the Battle of Ankara (1402) as "the death of a cosmopolitan identity".³⁴ Bayezid I had formed his empire with the help of not only his Muslim subjects but also his Christian vassals, who took part in the Siege of Constantinople (1394–1402) and in the conquest of the Anatolian principalities.³⁵ Bayezid had been on the point of conquering the Byzantine capital and the residents of Constantinople were planning to surrender the city to him.³⁶ Bayezid's empire was, in Darling's words, "a hybrid, multi-religious and multi-cultural state", but both Muslim and Christian men of religion harshly criticized his policies.³⁷ Having been educated in Kütahya, 'the cultural capital of Anatolia',³⁸ Bayezid was regarded as an intellectual figure. Darling argues that he adopted a "ghazi rhetoric" as a result of "the legitimacy contest with Timur".³⁹ Bayezid had also supported the opening of a Kâzerûnî lodge in the Ottoman capital in the period between the Battle of Nicopolis (1396) and the Battle of Ankara (1402). This event can be viewed as a symbolic gesture to those dervishes who devoted themselves to the service of the sheikh of the ghazis, Ebû İshâk-ı Kâzerûnî, and to the sultan of the ghazis, Yıldırım Bayezid Han.

Not only dervishes but also historians took part in Bayezid's 'legitimacy contest with Timur'. According to Mehmed Neşrî, Timur was "the most evil person" (*Timur a'zam-ı eşîrrâ idî*) in the world.⁴⁰ However, in the eyes of the

34 Linda T. Darling, "Reformulating the Ghazi Narrative: When was the Ottoman State a Ghazi State", *Turcica*, 43 2011 41. Although I appreciate Darling's point about Bayezid's cosmopolitanism, I think that Bayezid was a forerunner to Mehmed II in establishing a cosmopolitan identity in the Ottoman Empire. The efforts of Bayezid I and Mehmed II can be compared with Jalaluddin Muhammad Akbar's policies in India in terms of listening and appealing to the different voices throughout their empires but without losing their ghazi spirit.

35 Darling, "Reformulating", 41.

36 Nevra Necipoğlu, *Byzantium between the Ottomans and the Latins: Politics and Society in the Late Empire* (New York: CUP, 2009), 182.

37 Darling, "Reformulating", 41.

38 Darling, "Reformulating", 41.

39 Darling, "Reformulating", 41.

40 Mehmed Neşrî, *Kitâb-ı Cihan-nümâ: Neşrî Tarihi*, edited by Faik Reşit Unat and Mehmed A. Köymen, vol.1 (Ankara: TTK, 1995), 347. Like Şevkî Çelebi, Neşrî also lived in Bursa and pursued "a quiet and obscure life". For more information about Neşrî, see V. L. Ménage, *Neshrî's History of the Ottomans: The Sources and Development of the Text* (London: OUP, 1964), 4–5.